

Scris de newsreporter pe 16 aprilie 2023, 09:30

Pastele ortodox 2023 - Superstitii si traditii

„Timpul se degradeaza neincetat in Saptamana Patimilor, cand se deschid mormintele si se intorc spiritele mortilor...”. ?Au trecut vremurile cand gospodarii puneau de Paste o bucata de fier sub prag sau cand se credea ca in noaptea Invierii scot flacari comorile ingropate cu secole in urma. Pastele vine cu multe traditii si superstitii. Ce semnifica oul? De ce taiem mielul? Ce este cu iepurasul in toata povestea? Pastele la romani - Obiceiuri ciudate de acum 100 de ani Traditiile de acum un secol ne par tare bizare azi, mai ales daca este vorba despre ritualuri pe care sa le faci dezbracat sau despre cutreieratul padurilor, pentru a gasi comori care isi semnalizeaza prezenta prin lumini. Vremurile s-au schimbat, dar obiceiurile vechi sunt fascinante, scrie HotNews.

urari-paste-2023-mesaje-sms-idei.jpg

Iata ce scria la 1915, Artur Gorovei, despre traditiile de Paste

„La Sf Pasti mananca oua rosii, ca vei fi rosu ca oul (rosu in obraji, sanatos n. a.)

in ziua de Pasti, disdimineata, inainte de a merge la biserica. se spala satenii cu un ban de argint, ca sa fie albi ca argintul si sa aiba bani peste an, si cu un ou rosu ca sa fie rosii, ca oul cel rosu (Bucovina).

Cojile de oua cu care se face Pastele sa le dai pe vale (pe apa), ca sa se duca sa deie de stire si blajinilor ca sosesc Pastile (Brosteni, Suceava). Blajinii erau „oameni buni si evlaviosi care, dupa credinta poporului din Moldova, traiesc undeva departe, pe langa apa Sambetei, la marginea lumii. Pastele lor cade Lunea dupa Duminica Tomii, iar despre asta ei nu afla decat atunci cand ajung la ei cojile de oua rosii, pe care poporul inadins le arunca pe rauri,

Cand vii de la Pasti, e bine sa intri in casa pe brazda verde (pamant inierbat adus de la camp), ca e bine de sanatate, si s-o iei in ziua de Sf Gheorghe, ca e buna de vite, cand li se impietreste ugerul. E bine sa se ia cu capul si pielea goala. (Straja, Bucovina).

in ziua de Pasti nu e bine sa doarma omul, ca apoi acel om este somnoros pentru intreg anul, si vara ii ploua pologul (iarba cosita si imprastiata peste brazda).

Lumanarile ce raman de la pasti sa le aprinzi cand pleaca danacii (baietandrii n. a.) si fetele mari la hora, si sa treaca printre ele, ca sa se uite lumea la ei, ca la domnul Hristos”

Cateva superstitii ale poporului roman legate de Paste (Gh. F Ciausanu, 1911)

De Paste si de alte zile mari se crede ca „ard” comorile si ca „joaca”. Comorile ingropate de oameni in vechime de frica turcilor, scot flacari din pamant, semnalandu-si locul.

in Valcea, femeile nu lasa sa se stinga focul in vatra in noaptea de Paste. Ele stau in aceasta noapte pe vatra, in pielea goala cu focul mare si coc turte, rugandu-se ca vitele sa fie sanatoase.

in zilele de Paste, in Valcea se crede ca este bine sa mananci fie anafura, fie mugur de salcie sau floare de mar „fiindca arborii acestia sunt sfinti, mai ales in aceste zile.

La Paste, romanii pun o bucatica de fier sub prag, credinta fiind ca poate sa le apere casa. O alta varianta este ca se ciocanesc in frunte cu o bucatica de fier, ca sa le fie capul „tare ca fierul”.

Zile de haos in care „timpul se degradeaza”

„Timpul se degradeaza neincetat in Saptamana Patimilor, cand se deschid mormintele si se intorc spiritele mortilor la joimari. Domnul Isus este tradat, chinuit, umilit si omorat prin rastignire. Dupa trei zile de haos si intuneric in care omenirea a ramas fara protectie divina, urmeaza miracolul invierii Domnului din noaptea Pastelui si actele de purificare din Saptamana Luminata care readuc echilibrul si armonia”, scrie Ion Ghinoiu in volumul „Dictionar de Mitologie romana.

Pastele - O scurta istorie si de unde vinele numele sarbatorii invierii

Cum este si cazul Craciunului, si Pastele are radacini in marile sarbatori ale antichitatii, practic in festivalurile de primavara din vechime. Elemente din timpuri stravechi au fost adaugate si au ajuns sa fie incluse in sarbatoarea pe care o stim azi. Apoi, in ultimele secole s-au adaugat componentele moderne: iepurasul, cadourile si lucrurile care au dus la comercializarea excesiva a sarbatorii.

Atat Pastele, cat si Craciunul sunt legate de momente cheie din an, sunt legate strict de un anotimp (primavara, respectiv iarna) si de un moment astronomic important (echinocliul de primavara, respectiv solstitiul de iarna). in plus, ambele s-au schimbat mult in ultimii 150 de ani, au devenit sarbatori ale familiei, au devenit sarbatori comerciale uriase si produsele legate de aceste zile festive apar in magazine si cu trei luni inainte. Sunt putini cei care mai simt un „fior,, religios, dar toata lumea vrea sa aiba ceva bun pe masa, ca sa simta ca este mare sarbatoare.

Etimologia cuvântului Paste este explicată de Narcisa Stiuca în cartea *Spirala sărbătorilor - Rosturi, talcuri și deslusiri*.

„Denumirea sărbătorii derivă din cuvântul ebraic Pesah care desemnează sărbătoarea eliberării evreilor din Egipt și a întoarcerii lor în patrie. Era numită și sărbătoarea azimelor și era celebrată între 14 și 21 Nisan (aprilie, după prima lună plină a echinocțiului de primăvară. Forma Pastii a pătruns în limba română pe filiera latino-bizantină: Paschae. Primii creștini numeau Pesaj masa comemorativă ținută în seara zilei de 13 Nisan sau în joia dinaintea Duminicii învierii, în amintirea ultimei întâlniri a lui Iisus cu discipolii Săi: Cina cea de Taină. Mai apoi, în primele trei - patru secole, avea să se prăznuiască Pastile Crucii (comemorarea patimilor lui Iisus) și Pastile învierii). S-a renunțat în cele din urmă la agapele creștine ce tulburau postul, în locul lor, în Joia Mare, impunându-se slujbele”.

Autoarea explică și de ce Pastele este pentru ortodocși o sărbătoare mai importantă decât Crăciunul:

„Doctrina bisericii pune pe un plan superior coborârea în moarte și revenirea printre cei vii, fiindcă acestea au adus izbăvirea oamenilor de păcatul originar, au demonstrat esența Lui divină, dar mai ales fiindcă nu viața de aici, cea materială, ci cea de dincolo, cea spirituală, este cea adevărată, cea aproape de Creator”.

Pe o etimologie similară a apărut Paques (în franceză) sau Pascua (în italiană). În engleză, Easter are o etimologie incertă, dar un scenariu larg acceptat este că ar proveni de la Eostre sau Eostrae, o zeită anglo-saxonă a primăverii și a fertilității. Mențiunea a fost făcută de călugărul Venerabilul Bede (Bede the Venerable) în secolul VIII, dar este contestată de unii istorici. Germanii spun „Ostern”, suedezii spun „påsk”, polonezii îi spun „Wielkanoc” sărbătorii, iar croații spun „Uskrs”.

Ce spune August Scriban în al său „Dicționarul limbii românești” (1939) despre Paste:

„La evrei, mare sărbătoare în primăvară în amintirea trecerii prin Marea Rosie și a ingerului exterminator, care, în noaptea când au fugit din Egipt, i-a ucis pe toți copiii născuți de curând ai Egiptenilor, dar care a crutat casele evreilor, însemnate cu sânge de miel. La creștini, o mare sărbătoare în primăvară în amintirea învierii lui Iisus Hristos, adică a trecerii sale de la moarte la viață. (Pastele se celebrează trei zile la ortodocși și două la catolici și protestanți, în prima Duminică după luna plină care urmează după echinocțiul de primăvară și cade totdeauna între 21 martie și 26 aprilie, adică într-un spațiu de 36 de zile. De Paste depind toate sărbătorile mobile”.

De precizat că aici datele oferite sunt pe „stil vechi”. Pastele pica între 4 aprilie și 8 mai pe „stil nou”.

Fată de acum un secol se țin mult mai puține tradiții și s-a schimbat mult „peisajul” superstițiilor legate de Paste. Multe obiceiuri de la început de secol XX aveau legătura cu bunăstarea gospodăriei și pe atunci, dacă dădea boala în animalele din gospodărie, sau dacă o grindină distrugea recolta, pentru o familie era o problemă, fiindcă oamenii riscau să nu mai aibă suficientă mâncare. În prezent sunt mult mai puține gospodării cu vite și păsări de curte.

O parte dintre tradițiile de Paste au dispărut după al Doilea Război Mondial, odată cu colectivizarea ce a dus la dispariția aproape totală a unor comunități, mulți tineri plecând la oras.

Au rămas o serie de tradiții: spre exemplu, în multe locuri oamenii duc la biserică alimente, pentru

a fi sfintite (oua, pasca, slanina). Traditia inrosirii oualor este larg raspandita, dar cea a incondeiatului este mult mai rara. Tot mai multi cumpara oua deja vopsite. O alta diferenta fata de acum 90-100 de ani este ca nu prea se mai poarta costumul popular.

Iepurele de Paste si mancarurile duse la biserica pentru sfintit

Evident ca sunt superstitii din vechime care au putine in comun cu realitatea, dar in prezent, printre traditiile de Paste se numara cea conform careia cei care vin acasa cu lumina sfanta de la biserica trebuie sa faca o cruce de fum pe tocul usii pentru ca gospodaria sa fie pazita de rele. Exista si traditia ca de Paste sa porti ceva nou, iar pentru copii, distractia este sa se vada al cui ou iese „campion” la ciocnit. In multe familii este tabu sa ciocnesti oul altfel decat cu partea ascutita, iar in unele regiuni oamenii se spala in dimineata de Paste pe fata cu apa in care au stat peste noapte oua vopsite.

Traditia iepurasului (iepurele) de Paste a venit si la noi, de aproximativ jumatate de secol, pe filiera Occidentala. Popoarele germane au nascocit povesti pentru copii in care se spunea ca iepurele de Paste aduce, sau chiar „depune”! oua rosii, de aceea si erau indemnati sa-i pregateasca mici „cuibare” din frunze si flori de primavara. Se poate spune ca Iepurele de Paste vine sa completeze „o simetrie a sarbatorii prin raportare la traditiile darurilor aduse la final de an de Mos Nicolae si Mos Craciun”, scrie Narcisa stiuca.

In mitologia romaneasca, iepurele ajuta Soarele sa urce pe bolta cereasca. Iepurelui, simbol preistoric al fertilitatii, i s-au atribuit si trasaturi malefice: spre exemplu este ghinion daca iepurele iti taie calea si se credea ca nu mai adoarme un copil, daca pronunti langa el cu voce tare cuvantul iepure.

Cand este vorba despre traditii pascale, mancarea este la loc de cinste si, la fel cum la romani pasca si drobul de miel sunt la loc de cinste, multe alte tari au bunatati traditionale de Paste. Francezii au tarta cu lamaie, spaniolii au o multime de gogosi glazurate, grecii au paine cu mirodenii traditionale, italienii au adevaratul panettone, iar rusii au placinte cu branza.

Romanii duceau la biserica nu doar pasca pentru a fi sfintita, ci si alte alimente sau condimente, precum oua rosii (vopsite), oua albe curatate, slanina, branza sau cas, carnati, unt, sare, hrean, busuioc, prescura, faina sau cuisoare, scrie Radu Anton Roman in cartea Mese si obiceiuri romanesti. El mai scrie ca se credea ca bucatele si lucrurile sfintite de Paste aveau puteri magice si erau pastrate si folosite pe tot timpul anului pe post de leacuri, farmece si aparatoare de rele.

Oul de Paste, un simbol din vechime

Oul este substitutul divinitatii primordiale care este infrumusetat prin vopsire si incondeiere in Saptamana Patimilor, pentru a fi jertfit si mancat sacramental in ziua de Paste.

„Izvoare istorice si arheologice certe atesta ca, inainte de Hristos, au existat obiceiuri de a se face cadouri oua colorate la marile sarbatori sezoniere, in special la Anul Nou. Astfel, la sarbatorile de primavara, vechii persi isi daruiau unul altuia oua de diferite culori: la celebrarea zeului Ianus tinerii romani isi trimiteau oua de culoare rosie impreuna cu alte cadouri. Aparitia in ceremoniile antice de innoire a timpului a oului, se baza pe conceptia cosmogonica care asocia Universul cu oul generator de viata”.

In crestinism, oul colorat si impodobit prin incondeiere, este simbolul Mantuitorului care paraseste mormantul si se intoarce la viata, precum puiul de gaina iese din gaoace. „La inceput oul se

vopsea cu plante, in galben, culoarea soarelui pe bolta Cerului, si in rosu - culoarea discului solar la rasarit si apus. Ulterior, ouale au fost decorate cu chipul lui Hristos, cu figuri de ingeri, cu un miel si cu diferite motive astrale, fitomorfe si zoomorfe”, scrie Ion Ghinoiu.

Exista un paralelism interesant intre om, ou si oala „in graiul popular verbul a sparge a devenit sinonim cu sfarsitul sau moartea oricarui obiect sau fenomen personificat. Moare sau se sparge pana si necazul cand, din intamplare, se sfarama un vas din lut. intrucat adaposturile privilegiate ale sufletului sunt, fie lipsite de iesiri (oul), fie prevazute cu o singura gaura (oala de lut), singura solutie a eliberarii acestuia este distrugerea violenta a salasului locuit: ciocnitul oului la Paste, spargerea oalei la scoaterea mortului din casa. Paralelismul dintre oala, ou - adaposturi care trebuie sparte pentru eliberarea sufletului si om este exprimat de zicalele: Omul e ca oul, plapand, expus mortii in orice moment: i s-a spart oala”, vorba populara pentru a murit”, scrie Ion Ghinoiu.

Se crede ca oul are calitati cu totul remarcabile, scrie Narcisa stiuca: pus in apa neinceputa, impreuna cu monezi de argint, acesta aduce sanatate, frumuseti si noroc celor ce se spala pe fata in zilele de sarbatoare. Oul era asezat sub pernele fetelor de maritat, fiindca se crede ca aduce implinirea prin casatorie, dar tot ouale erau pastrate la icoane sau la grinda casei, pe ideea ca ouale sfintite feresc casa de spirite rele si ca gradina este ferita de fenomene meteo violente de vara, cum ar fi grindina.

„Recunoscut pentru puterile lui energizante si magic - protectoare, oul inrosit si sfintit se ingroapa la capatul viei pentru a o proteja de grindina si a nu-i fi secata rodul, iar la pornitul plugului, intregul cortegiu trecea tot peste un ou de la Paste asezat pe pragul portii, pentru ca oamenii si vitele sa lucreze cu spor, iar glia sa-si dea rodul asteptat”, scrie Narcisa stiuca.

Pe vremea cand „paganii” petreceau ca sa alunge raul si iarna

in perioada precrestina venirea primaverii era sarbatorita cu fast, mancare si bautura mai ales in nordul Europei unde natura revenea la viata, vremea se incalzea si zilele deveneau mai lungi decat noptile.

Multe dintre traditiile sarbatorii sunt mult mai vechi si pot fi atribuite asa-zisilor pagani. Daca vorbim de radacini pagane ale Pastelui, putem enumera mitul reinvierii prezent la zeitati sumeriene, egiptene sau romane, prezenta mielului la ritualuri de sacrificii ale israelitilor sau traditia schimbului de oua (oul fiind simbol al fertilitatii).

in multe locuri din Europa existau sarbatori precrestine de primavara, carnavaluri sau procesiuni menite sa alunge spiritele rele si sa „sperie” definitiv iarna. in unele sate inca se mai tin carnavaluri in care oameni mascati in monstri merg la colindat primavara si primesc dulciuri, carne sau vin, obicei care se crede ca deriva din faptul ca familiile se ajutau cu alimente in perioadele cu foarte multe lipsuri.

Ar fi gresit sa spunem ca traditiile moderne ale Pastelui provin direct de la popoarele precrestine, dar la fel de eronat ar fi sa credem ca suntem in fata unui fenomen complet modern. in primele trei - patru secole de crestianism religia aflata in puternica ascensiune a preluat o parte dintre traditiile asa-zisilor barbari.

Pagani erau numiti cei care se inchinau zeilor sau idolilor sau cei care erau de alta religie decat cea crestina. Pagani le spuneau crestini si celor care nu au nicio religie, care nu credeau in

Dumnezeu sau care nu au primit botezul.

Tradițiile care li s-au parut potrivite au fost, treptat, adoptate și de creștinism. În plus, noua religie și-a făcut mai repede loc în rândul așa-numiților barbari cât timp o parte dintre vechile ritualuri au fost menținute, lucru ce poate fi văzut ca un semn de respect pentru cei care se converteau.

Cele mai vechi dovezi privind sărbătorirea Paștelui sunt din secolul II, dar se bănuiește că învierea lui Isus a fost comemorată încă din primul secol al erei noastre.

În primele secole ale creștinismului s-au purtat multe discuții și au fost multe schimbări la liturghia pascală. O dovadă istorică a folosirii lumanării pascale, simbol al luminii care „împrăstie” întunericul, datează din anul 384, iar până în secolul 10 lumanarea a ajuns să fie folosită pe scară largă la liturghiile pascale. (sursa enciclopedia Britannica).

Diversele tradiții bisericești diferă mult între ortodocși, catolici și protestanți, la cea din ultima ramură a creștinismului lipsind opulența și complexitatea slujbelor.

Ca și în cazul Crăciunului, și Paștele a ajuns să cumuleze o serie de tradiții populare. De exemplu, mielul este menționat și în Sfânta Scriptură, dar era și animal de sacrificiu pentru israeliți, primii creștini punând sub altare carne de miel pe care o mâncau după ce era binecuvântată.

Din secolul al XII-lea, la finalul postului se țineau mese cu ouă, carne, brânză și dulciuri care erau binecuvântate înainte de a fi mâncate cu această ocazie specială.

[HotNews](#)

ADRESA: <http://crct.ro/nBaZ>